

Gaswinningsproblematiek raakt ook Drenthe: schade en psychosociale impact voorbij de provinciegrens

Annette Scherpenzeel, Maaïke Rozema & Babet Kanis

De impact van de gaswinningsproblematiek stopt niet bij de provinciegrens. Om dit beter in kaart te brengen, is in het voorjaar van 2024 een jaarlijkse vragenlijst gestart onder een steekproef van bewoners van Drenthe. Dit onderzoek maakt deel uit van Gronings Perspectief, waarin sinds 2016 wordt gemeten wat de gevolgen van de gaswinningsproblematiek zijn voor bewoners van de provincie Groningen.

Woningen met schade: grensgebied met Groningen kwetsbaar

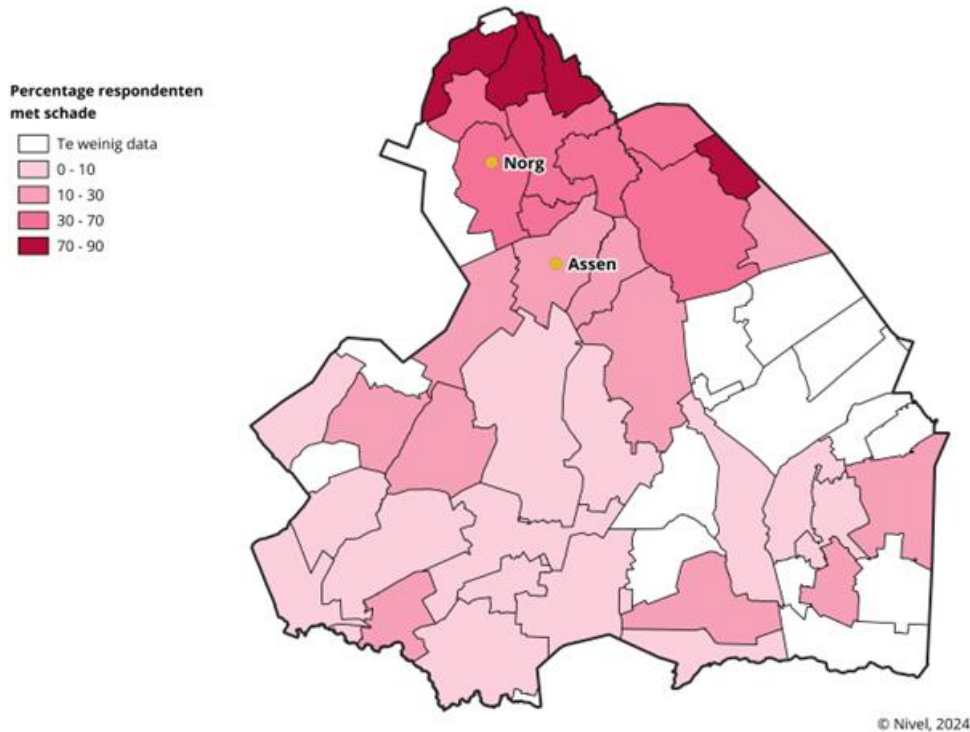
In de eerste vragenlijst in Drenthe is, net als in de metingen in Groningen, gevraagd naar woningschade. Bijna een kwart (23%) van de in totaal 1259 respondenten geeft aan één of meerdere keren schade aan de woning te hebben gehad door bodembeweging¹. Dit is aanzienlijk minder dan in de provincie Groningen, waar 69% van de respondenten aangeeft schade te hebben (Kanis et al., 2024).

Het beeld is echter heel anders in de regio aan de provinciegrens met Groningen (figuur 1). In postcodegebieden direct aan die grens geeft 70% tot 90% van de respondenten aan schade door bodembeweging te hebben. Dit betreft met name het noordelijke deel van de gemeenten Noordenveld, Tynaarlo en Aa en Hunze². In het gebied daar direct onder geeft 30% tot 70% schade aan. Verder van de grens neemt dit percentage af, tot een maximaal percentage van 30% in de rest van Drenthe.

¹ Het gaat hier om schade door bodembeweging die de respondent zelf aangeeft in de vragenlijst, dit betreft niet noodzakelijkerwijs schade die door instanties formeel is toegewezen aan bodembeweging. De vraag luidde: "In een deel van Drenthe is schade aan huizen ontstaan, mogelijk als gevolg van bodembeweging. Hoe vaak heeft u schade door bodembeweging gehad? (U mag ook een schatting geven.)"

² Een kaart van de gasvelden in Groningen en het totale effectgebied van de aardbevingen is te vinden op Instituut Mijnbouwschade Groningen (2019).

Figuur 1 Percentage respondentent dat aangeeft schade te hebben, naar driecijferig postcodegebied in Drenthe. Postcodegebieden met te weinig respondenten zijn wit aangegeven

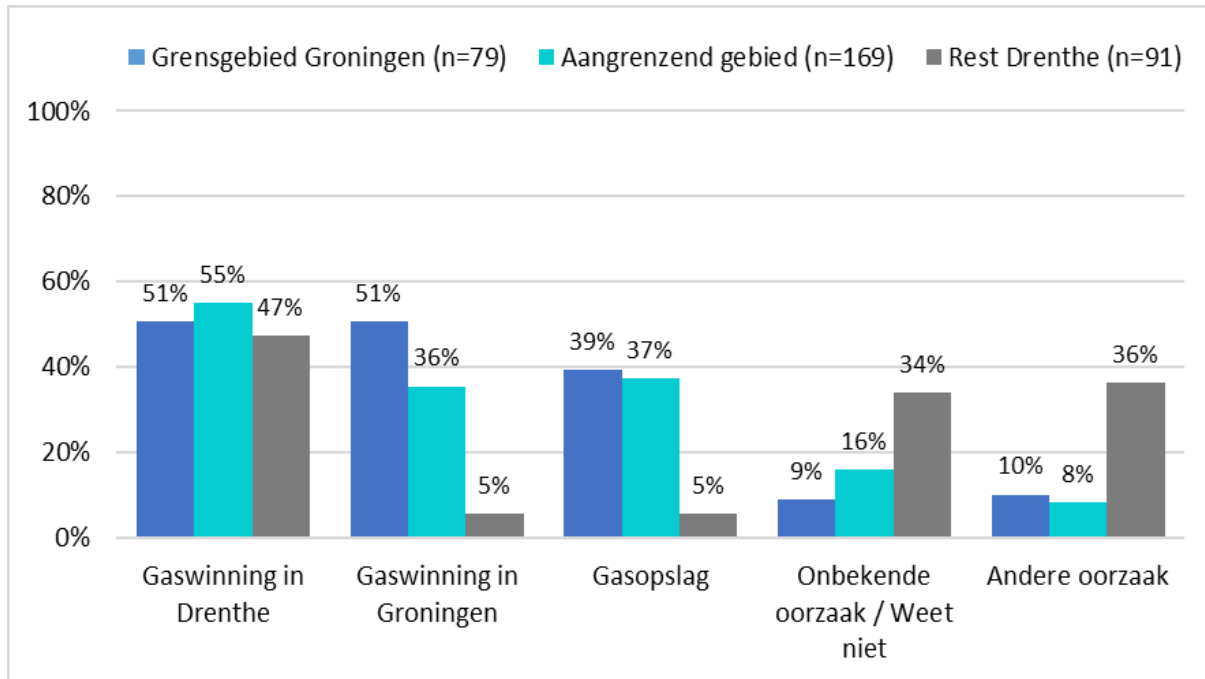
De respondentent die aan de provinciegrens met Groningen wonen schrijven de schade over het algemeen toe aan de gaswinning: 51% van hen schrijft dit toe aan de gaswinning in het Groningenveld en eveneens 51% aan de gaswinning in de kleinere velden in Drenthe (figuur 2)³. Een deel (27%) geeft zowel de gaswinning in Groningen als die in Drenthe als oorzaak aan. In het aangrenzende gebied wijst 55% gaswinning in Drenthe en 35% gaswinning in Groningen als oorzaak aan, waarbij 22% beide oorzaken aangeeft. Naast gaswinning wordt gasopslag relatief vaak genoemd als oorzaak van schade in zowel het grensgebied (39%) als het aangrenzende gebied (37%).

In de rest van Drenthe speelt gaswinning in Groningen een kleine rol: slechts 5% van de respondentent met schade wijt dit aan gaswinning in Groningen. In deze gebieden wordt

³ In figuren 2 tot en met 4 gebruiken we een indeling in 3 soorten gebieden die gebaseerd is op figuur 1. We onderscheiden: (1) het grensgebied met Groningen. Dit zijn de driecijferige postcode gebieden waar 70%-90% van de respondentent aangeeft schade door bodembeweging te hebben; (2) het gebied aangrenzend aan het grensgebied, waar 30%-70% aangeeft schade te hebben; (3) de rest van Drenthe, waar minder dan 30% aangeeft schade te hebben.

schade vaker toegeschreven aan gaswinning in Drenthe (47%) of aan andere of onbekende oorzaken (36% en 34%).

Figuur 2 Percentage respondenten dat een schadeoorzaak noemt, naar gebieden met veel en weinig gerapporteerde schade (meerdere antwoorden mogelijk). Alleen gevraagd aan respondenten met schade

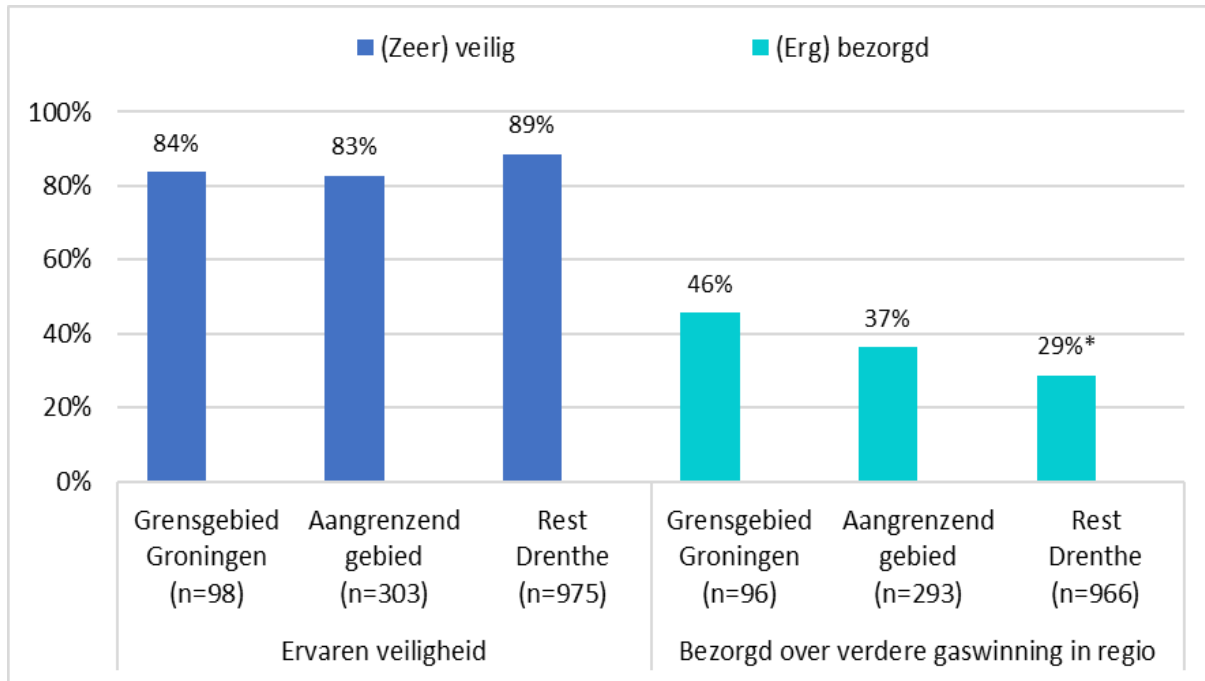
Zorgen over de toekomst ondanks een gevoel van veiligheid

De meeste Drentenaren (83% tot 89%) voelen zich veilig of zeer veilig met betrekking tot bodembeweging (figuur 3). Dit geldt zowel voor de noordelijke grensgebieden als voor de rest van de provincie. Tegelijkertijd is er bezorgdheid over verdere gaswinning in de regio in de komende jaren. In het grensgebied maakt 46% van de respondenten zich daar zorgen over en in de aangrenzende gebieden 37%. In de rest van Drenthe ligt dit percentage lager (29%).

In de toelichting die respondenten konden geven bij de vraag over veiligheid, geeft ongeveer een kwart aan onzeker te zijn over de toekomst⁴. Men vreest dat de sluiting van het Groningerveld zal leiden tot de opening van meer kleine velden, en twijfelt of de regelingen hiervoor voldoende zijn. Ook wordt wantrouwen richting overheidsinstanties en de NAM genoemd (zie Box 1).

⁴ In totaal waren er 380 toelichtingen op deze vraag. Van deze toelichtingen gingen er 99 over onzekerheid over de toekomst.

Figuur 3 Percentage respondentent dat zich (zeer) veilig voelt in relatie tot bodembeweging (links) en percentage respondentent dat (erg) bezorgd is over verdere gaswinning in de regio in de komende jaren (rechts), naar gebieden met veel en weinig gerapporteerd schade

* Statistisch significant verschil met grensgebied Groningen (referentiecategorie), $p < 0,05$

Box 1 Citaten uit de toelichtingen bij de vraag over veiligheid

“Nu er in Groningen geen gas meer gewonnen wordt, verplaatst de NAM alles naar Drenthe en ik ben bang dat hier hetzelfde gebeurt als in Groningen.”

“[Ik voel me] veilig, maar ik ben ongerust over de gaswinning kleine velden Norg. Ik verwacht problemen en schade in de toekomst.”

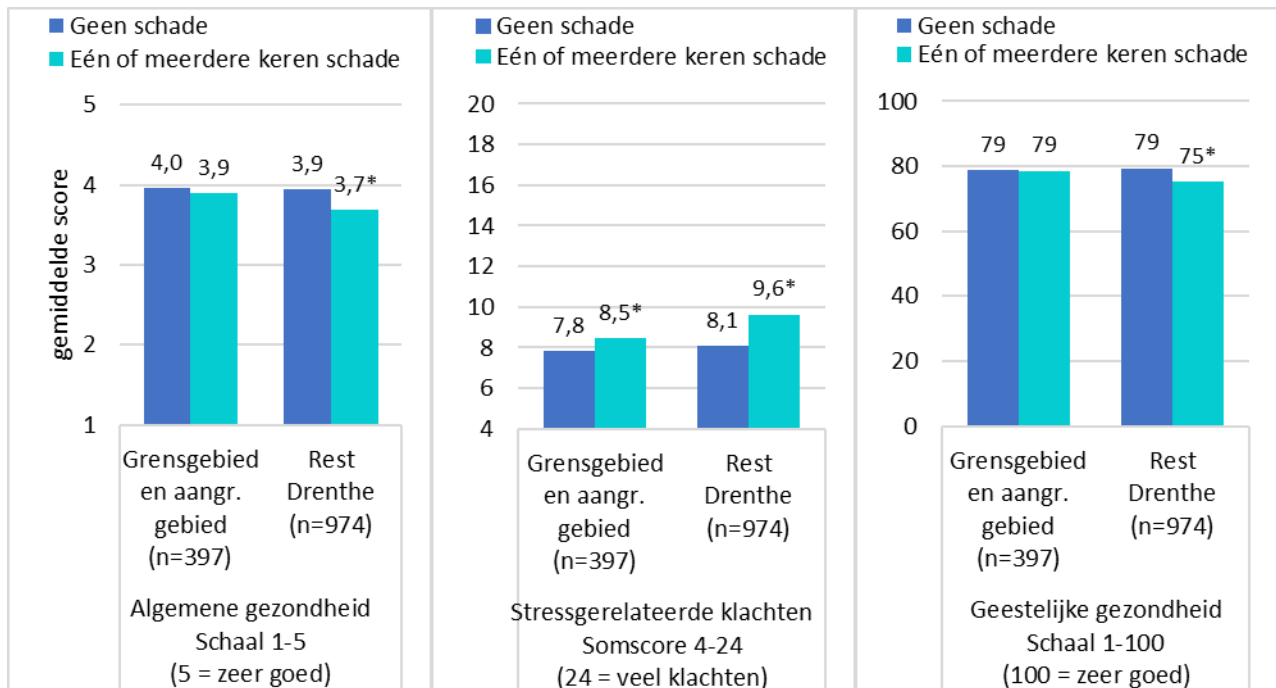
Stress en gezondheid: schade heeft impact

Net als in de provincie Groningen (Kanis et al, 2024) heeft schade aan de woning invloed op de gezondheid van respondentent in Drenthe. In het grensgebied van Groningen en Drenthe en in het gebied daar vlak onder ervaren respondentent met schade meer stressgerelateerde klachten (figuur 4)⁵. Hun algemene en geestelijke gezondheid is

⁵ De scores op de drie maten van gezondheid zijn als uitkomstmaat genomen in een regressiemodel met schade aan de woning als factor en geslacht, leeftijd en opleiding als controlevariabelen. Dit model is apart geschat voor de verschillende gebieden, waarbij het grensgebied en het daaraan grenzende gebied hier samengenomen zijn, omdat de groep zonder schade in het grensgebied erg klein is. De scores in figuur 4 zijn gewogen modelschattingen.

vergelijkbaar met die van mensen zonder schade. In de rest van Drenthe scoren respondenten met schade lager op algemene en geestelijke gezondheid en hoger op stressgerelateerde klachten dan respondenten zonder schade.

Figuur 4 Gemiddelde score op algemene gezondheid, stressgerelateerde klachten en geestelijke gezondheid, naar gebieden met veel en weinig gerapporteerde schade en naar zelf schade/geen schade aan de woning

* Statistisch significant verschil tussen geen schade en één of meerdere keren schade, $p < 0,05$

Beschouwing

Een groot deel (70-90%) van de respondenten in het grensgebied geeft aan schade aan de woning te hebben door bodembeweging en schrijft dit toe aan gaswinning in Groningen en/of Drenthe. De impact van deze schade uit zich in meer stressgerelateerde klachten. In deze grensregio is er naast effectieve schaderegelingen wellicht behoefte aan lokale en laagdrempelige hulpverlening op psychosociaal en gezondheidsvlak.

Verder weg van de grens is er veel minder schade, en is de schade volgens de respondenten niet altijd aan gaswinning te wijten. Toch zien we juist hier een slechtere gezondheid bij mensen die wel schade hebben. Vervolgonderzoek zou kunnen verkennen of er persoonlijke factoren zijn die dit gezondheidsverschil kunnen verklaren. In het huidige analysemodel zijn de demografische kenmerken geslacht, leeftijd en opleiding opgenomen, maar andere kenmerken die een rol zouden kunnen spelen, zoals inkomen, de staat van de woning, of erkenning van de schade door gaswinning zijn nog niet meegenomen.

In de grensgebieden maakt men zich bovendien zorgen over toekomstige gaswinning in de kleine gasvelden, nu het Groningenveld gesloten is. Deze zorgen staan haaks op de bevindingen uit recent onderzoek van het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG, 2024). Dit onderzoek concludeert dat de optelsom van trillingen door gasopslag en gaswinning uit kleine velden geen bodembeweging en schade aan huizen veroorzaakt. Toch is het belangrijk dat overheden – zowel de rijksoverheid als de provinciale en lokale overheid - deze zorgen serieus nemen. Als bewoners het gevoel krijgen dat hun zorgen door deze studie niet meer tellen, kan het vertrouwen in de overheid verder worden aangetast. Daarnaast is het van belang om verder te kijken dan alleen de fysieke schade aan woningen. Voor bewoners strekt de schade zich ook uit tot hun gezondheid en vertrouwen.

Het onderzoek in Drenthe binnen Gronings Perspectief wordt na deze eerste meting voortgezet, om de langetermijn effecten van schade vast te stellen en nieuwe ontwikkelingen te volgen.

Het onderzoek

Sinds 2016 wordt binnen het onderzoek Gronings Perspectief gemeten wat de impact is van aardbevingsschade onder de bevolking van de provincie Groningen. De Rijksuniversiteit Groningen en het Nivel werken hierin samen. Door middel van vragenlijsten wordt gemeten hoe mensen in Groningen zich voelen over hun veiligheid, hoe ze risico's inschatten, hoeveel vertrouwen ze hebben in instanties en hoe gezond ze zijn. In voorjaar 2024 is het onderzoek uitgebreid naar de provincie Drenthe. Daarvoor worden online vragenlijsten afgenomen in het Drents panel, beheerd door Trendbureau Drenthe. Tot eind 2026 wordt één tot twee keer per jaar een vragenlijst voor Gronings Perspectief in dit panel afgenomen. Deze factsheet bevat de resultaten van de eerste vragenlijst die op 11 april 2024 verstuurd is. Respondenten konden de vragenlijst tot 9 mei 2024 invullen, waarbij één reminder gestuurd is op 25 april. In totaal werden er 5986 respondenten uitgenodigd. Hiervan hebben 1259 respondenten deze enquête volledig ingevuld. De focus van de vragenlijst lag op de gevolgen van gaswinning in zowel Groningen als Drenthe.

Meer weten

Meer informatie over Gronings Perspectief: ga naar <https://www.groningsperspectief.nl/> of e-mail naar senior onderzoeker Annette Scherpenzeel.

Titelgegevens van deze publicatie

De gegevens uit deze publicatie mogen met de volgende bronvermelding worden gebruikt: Scherpenzeel, A., Rozema, M.S.Q., Kanis, B., Gaswinningsproblemen voorbij de provinciegrens: schade en psychosociale impact in Drenthe. Utrecht: Nivel, 2024.

Literatuur

IMG, Instituut Mijnbouwschade Groningen (2024). Schade aan gebouwen en objecten: Gestapelde effecten. [Gestapelde effecten](#). Geraadpleegd op 4 december 2024.

Instituut Mijnbouwschade Groningen (2019). Effectgebied Wettelijk bewijsvermoeden. [knmi-effectgebied-huizinge.pdf](#). Geraadpleegd op 17 december 2024.

Kanis, B., D'Amore, C., Molen, J. van der, Berends, S., Rozema, M., Scherpenzeel, A., Scheffelaar, J., Boendermaker, M., Dückers, M. (2024). De psychosociale impact van de gaswinningsproblematiek op bewoners in 2023: Gronings perspectief fase 4. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.